

Portret van een verzamelaar

Ger van Wijngaarden

Op de basisschool ging lezen hem niet goed af. Dyslexie, zo bleek later. Toch werd toen zijn fascinatie geboren voor leesplankjes. De afgelopen twintig jaar heeft Ger van Wijngaarden - facilitair beheerder op de Jenaplanschool Wittevrouwen - een indrukwekkende collectie opgebouwd.



‘Het unieke raakt me’

In zijn woning in Hoograven heeft hij er een hele kamer voor gereserveerd. De leesplankjes staan keurig in vitrinekasten. Een minimuseum. “Het unieke raakt me. Leesplankjes liggen niet op straat”, introduceert hij. Van zijn oude basisschool in Rotterdam mocht hij een klassikaal bord komen ophalen, met plaatjes en woordbordjes.

Raam Roos Neef

Hele generaties leerden ermee lezen en schrijven. Het leesplankje en de methode zijn in 1898 uitgevonden door de Deventer meester M.B. Hoozeveld, aanvankelijk voor zijn eigen kinderen. “Maar al gauw werd de methode in alle Nederlandse scholen gebruikt, tot in de jaren zeventig. Het laatste leesplankje is in 1976 gemaakt”, vertelt Van Wijngaarden enthousiast. De leesplankjes werden continu aangepast. “Het eerste leesplankje uit 1898 was *Raam Roos Neef*. In 1910 kwam *Aap Noot Mies*. De kledingstijl veranderde mee en ook het lettertype, van de oude typemachineletter tot de schreefloze in de jaren zestig. De afbeeldingen werden duidelijker. In de eerste plankjes zag je bij het woordje Aap een aap in een boom. In de jaren erna alleen een aap.”

Joods leesplankje

Van Wijngaarden heeft nu twintig leesplankjes en zes klassieke leesborden. Bij de leesplankjes horen letterdoosjes, waarmee kinderen woordjes kunnen maken op de richel van het plankje. Hij is nog op zoek naar Joodse leesplankjes, waarmee joodse kinderen Hebreeuws leerden.

“Tussen 1930 en 1955 waren er twee uitvoeringen. Er zijn er niet veel van gemaakt.” In zijn vitrinekast heeft hij een kunststof exemplaar, gekocht in het Joods Historisch Museum. “Recent had ik contact met een vrouw die zo’n leesplankje aan haar kleinzoon heeft gegeven. Dat heeft natuurlijk emotionele waarde. Wie weet, lukt het me toch om ‘m te bemachtigen.”

Verlangen

Van Wijngaarden is een echte verzamelaar. “Ik houd van clusteren, drie of vier exemplaren; dat heeft wel wat. Verzamelen is ook de spanning of je dat zeldzame item kunt vinden én bemachtigen. Verzamelen is vooral het verlangen náár. Als ik ‘scoor’ dan geeft dat een kick. En ja, mensen moeten het je ook gunnen. Ik was vijftien jaar op zoek naar een Zuid-Afrikaans leesplankje. Daar zijn in 1930 slechts zevenhonderd exemplaren van uitgegeven. Ik zocht elke dag op marktplaats en met de biedingen heb ik ‘m uiteindelijk voor een paar honderd euro gekocht.”

Hij kent in heel Nederland maar vier of vijf mensen die ook leesplankjes verzamelen. “We zijn geen concurrenten. Als je een leesplankje al in je collectie hebt, dan gun je het de ander.” Hij loopt antiek- en vlooiemarkten af en stapt regelmatig antiquariaten binnen, op zoek naar boekjes die bij de leesmethode horen. Op internet grasduint hij dagelijks naar moois om zijn collectie compleet te maken.

De leesplankjes zijn volgens Van Wijngaarden Nederlands erfgoed. Op zijn sites kun je alle leesplankjes zien, inclusief fraaie schoolfoto’s van weleer. In februari worden de leesplankjes tentoongesteld in de expositie *Verzamelwoede*, georganiseerd door Kunst Centraal in Houten.

www.leesplankjes.nl en www.het-leesplankje.nl

tekst: Hanan Nhass

foto: Ameet Shewdat